

POLIISI
POLISIAMMATTIKORKEAKOULU
Polisyreshögskolan
Police University College

Syyttämis- ja tuomitsemiskäytäntö

Analyysi 2013-2016

Leila Suvantola, tutkija, Poliisiammattikorkeakoulu

VT, HTT, Ympäristöoikeuden dosentti

Teemat

- Syyttäjän harkinta: ratkaisut esitutkinnan aikana ja syyteharkinnassa, perusteet syyttämättä jättämiselle
- Syyttäjän päätösten tilastollinen tarkastelu 2013-2016, diaariasian päättäneet ratkaisut (samassa diaariasiassa voi olla lukuisia ratkaisuja!)
- Tuomitsemiskäytäntö: tilastollinen tarkastelu 2013-2016
- Eri toiminnoissa tapahtuneiden lainvastaisten tekojen rikosnimikkeet 2013-2016
- Huom. kaikki luvut vielä tarkentuvat lopullisessa tarkastuksessa!

Syyttäjän ratkaisut ETL 3 luku / ROL 1 luku

Esitutkinnan aikana

- Esitutkinnan rajoittaminen (ETL 3:10)
- (Syyteneuvotteluun lähteminen ETL 3:10a)

Esitutkinnan päätyttyä

- Syyttämättä jättäminen – ei rikosta
- Syyttämättä jättäminen – ei näyttöä
- Syyttämättä jättäminen – ei syyteoikeutta (ei käytännössä koske ympäristörikoksia)
- Syyttämättä jättäminen – vanhentunut
- (Syyksi lukeva) syyttämättä jättäminen
- (Tuomioesitys ROL 1:10)
- Syyte

Syyttäjän ratkaisut ympäristörikoksissa vuosina 2013-2016

	2013		2014		2015		2016	
Syyte	68	45 %	69	37 %	66	42 %	64	38 %
Syyttämättä jättäminen	34	22 %	39	21 %	33	21 %	30	18 %
Siirto summaariseen menettelyyn	2	1 %	5	3 %	2	1 %	5	3 %
Muu päättymisperuste	3	2 %	4	2 %	2	1 %	1	1 %
Syyttäjän muu päätös	1	1 %		0 %		0 %		0 %
Esitutkintaa ei toimiteta (ETL 3:10.1)	3	2 %	13	7 %	14	9 %	12	7 %
Esitutkinta lopetetaan (ETL 3:10.1 ROL 1:7-8)	41	27 %	55	30 %	40	25 %	58	34 %
(ETL 3:10.2 prosessi)								
(ETL 3:10.2 kustannus)								
Yhteensä	152		185		157		170	
Siirretty	2		5		1			
Yhdistetty	2		2		2		2	
		23		26		19		33
		11		18		14		21
		7		11		7		4

ETL 3:10 esitutkinnan rajoittaminen

- Tutkinnanjohtajan esitys, syyttäjän päätös: esitutkintaa ei toimiteta tai se lopetetaan
- Perusteet:
 - 1) syyttäjä jättäisi syyttämättä ROL 1:7-8 tai muun lainkohdan nojalla
 - 2) tutkinnan jatkamisesta aiheutuvat kustannukset selvässä epäsuhteessa tutkittavana olevan asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavaan seuraamukseen
 - 3) jo suoritettujen esitutkintatoimenpiteiden perusteella on varsin todennäköistä, että syyttäjä tulisi jättämään syytteen nostamatta muulla kuin em. mainitulla perusteella (mm. ei riittävää näyttöä, syyntakeeton)
- Edellytys: tärkeä yleinen tai yksityinen etu ei vaadi esitutkinnan jatkamista
- Annettava tiedoksi epäilty, asianomistaja, yleistä etua valvova viranomainen (mm. työsuojelu), tutkintapyynnön tekijä
- Esitutkinta on aloitettava uudelleen, jos siihen on perusteltua syytä asiassa ilmenneiden uusien seikkojen vuoksi

Syyteharkinta ”portaittain”

Syyttämättä jättäminen

- ROL 6 a,2: Päätös syyttämättä jättämisestä on perusteltava
- Perusteluista on ilmentävä, mihin päätös perustuu
 - a. seikat (epäilty tapahtuma)
 - b. todisteet (kertomukset ja muu näyttö)
 - c. näytön arviointi (saatu näyttö vs. tunnusmerkistö)
 - d. oikeudellinen päättely (johtopäätökset)
- VKS:n ohje laatimisesta; jokaisella oma ”käsiala”
- Asianomistajalle tärkeä: oikeudenmukaisuuden kokemus vs. pohja harkita, nostaako itse syyte
- Annettava tiedoksi epäilty, asianomistaja, yleistä etua valvova viranomainen (mm. työsuojelu ja ELY-keskus), tutkintapyynnön tekijä

Syyttämättä jättäminen - ei rikosta

- ROL 1:6: oltava laissa säädetty rangaistavaksi (nulla poena sine lege)
- Menettely selvitetty, mutta...
 - A. Tunnusmerkistö ei täyty / tekijä ei ko. asemassa (virkamies) / ei tahallisuutta (kun säännös vaatii, esim. vahingonteko vs. vahinko)
 - B. Oikeuttamisperuste (RL 4:4 ja 4:5)
 - C. Kieltoerehdys (RL 4:2)
 - D. Ei rangaistusvastuuta (RL 3:4)
 - Alle 15 -vuotias teon tehdessään
 - Syyntakeeton (jos poikkeuksellisesti selvä ilman mielentilatutkimusta)

Syyttämättä jättäminen – vanhentunut (RL 8:1)

- ROL 1:6,1, 2 kohta: syyteoikeus ei ole vanhentunut
- 10 v max 2-8 v. vankeutta; (törkeä) ympäristön turmeleminen, luonnonsuojelurikos ja rakennussuojelurikos
- 5 v max 1-2 v vankeutta; virkarikos (vähintään)
- 3 v Ulkomaiselta alukselta Suomen talousvyöhykkeellä tapahtunut ympäristön turmeleminen, ympäristörikkomus, tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen ja kalastusrikos
- 2 v rikesakko, sakko, max 1 v vankeutta; ympäristörikkomus, tuottamuksellinen ympäristönturmeleminen, aineellisen lainsäädännön rikkomusteot
- HUOM. Menettämisseuraamus ja yhteisösakko vanhenee aina 5 vuotta (RL 8:7 ja 8:9)

Syyttämättä jättäminen - ei näyttöä

- ROL 1:6: nostettava syyte, jos olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi
- "Ei näyttöä" ≠ "ei rikosta"
 - A) Tunnusmerkistön täyttymisestä ei riittävää näyttöä
 - jätevedenpuhdistamon toiminnassa tapahtuneet päästöt satunnaisia ylityksiä johtuen toisen yrityksen lupaehdot ylittävistä päästöistä, joiden käsittely ylittää vesilaitoksen kapasiteetin
 - B) Epäillyn henkilön syyllistymisestä rikokseen ei riittävää näyttöä
 - on näyttö luonnonsuojelulain suojelemien lajien munien tuhoamisesta, mutta tekijän syyllisyyden osalta ei ole todennäköistä näyttöä
 - useita epäiltyjä ympäristörikoksesta yrityksen toiminnassa, ko. henkilön tehtäväkuvaan ei kuulu ko. vastuut

(Syyksi lukeva) sjp - vähäisyys

- ROL 1:7, 1
- epäilystä rikoksesta odotettavissa max. sakko (yleinen oikeuskäytäntö)
- teon haitallisuus tai siitä ilmenevä rikoksesta epäillyn syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvostellen vähäinen

(Syyksi lukeva) sjp - nuori

- ROL 1:7, 2
- epäilty ei tekohetkellä täyttänyt kahdeksaatoista vuotta
- epäillystä rikoksesta odotettavissa max sakko / 6 kk vankeutta (yleinen oikeuskäytäntö)
- teko johtunut pikemmin ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta kuin piittaamattomuudesta lain kieltoja ja käskyjä kohtaan
- Esim. hölmöilyt – yleensä syytetty, koska kohdistuneet tyypillisesti rauhoitettuihin lajeihin (joutsenten ampuminen) tai olleet raakoja (siilin tappaminen hakkaamalla)

(Syyksi lukeva) sjp - kohtuuttomuus

- Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista
- oikeudenkäyntiä ja rangaistusta olisi pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon
 - rikoksesta epäillyn ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto (sovittelu)
 - epäillyn toiminta tekonsa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi
 - epäillyn henkilökohtaiset olot (vanhuus)
 - teosta epäillylle aiheutuvat muut seuraukset
 - (sosiaali- ja terveydenhuollon toimet ja muut seikat)

(Syyksi lukeva) sjp - konkurrenssi

- Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista
- epäilty rikos ei yhteisen rangaistuksen määrittämisestä tai aikaisemmin tuomitun rangaistuksen huomioon ottamista koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään

(Syyksi lukeva) sjp - kustannus

- Jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu vaadi syytteen nostamista
- Asian käsittelyn jatkamisesta aiheutuvat kustannukset selvässä epäsuhteessa asian laatuun ja siitä mahdollisesti odotettavissa olevaan seuraamukseen
- Tyypillisesti vastaaja ulkomailla: pitkälinen haasteprosessi

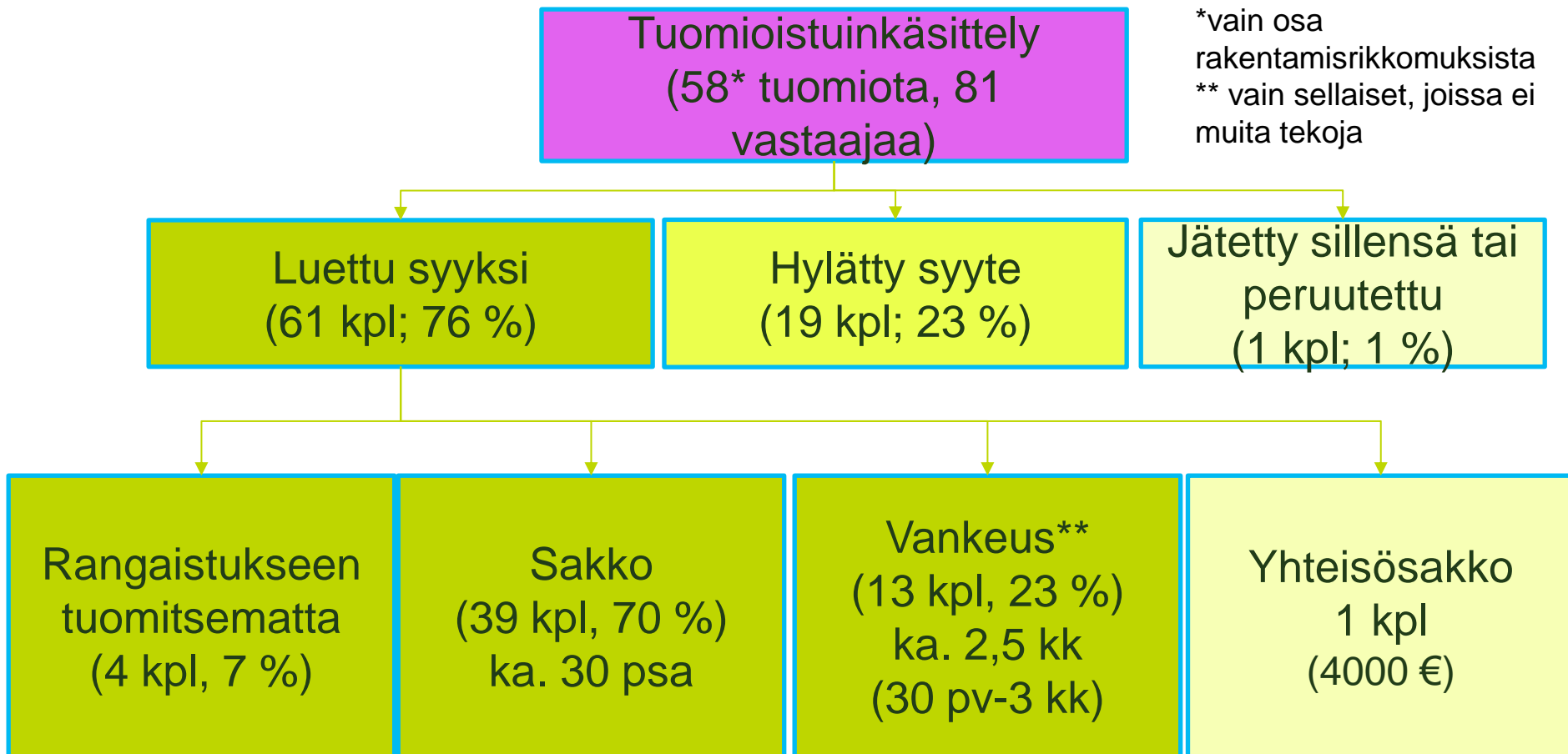
Tilastollinen tarkastelu

- Haettu syyttäjän tilastokannasta vuosilta 2013-2016 nimikkein ja tilattu asioista tuomiot KO ja HO
- törkeä ympäristön turmeleminen, ympäristön turmeleminen, tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen, ympäristörikkomus, törkeä luonnonsuojelurikos, luonnonsuojelurikos, rakennussuojelurikos ja metsärikos
- ympäristönsuojelulain rikkominen, merenkulun ympäristönsuojelulain rikkominen, jätelain rikkominen, vesilain luparikkomus, maa-ainesrikkomus, metsärikkomus, rakennussuojelurikkomus, muinaismuistorikkomus ja luonnonsuojelurikkomus
- lisäksi rakentamisrikkomukset vuosilta 2014-2015 sekä yksittäisiä vuosilta 2013 ja 2016

Huomioita tilastoista

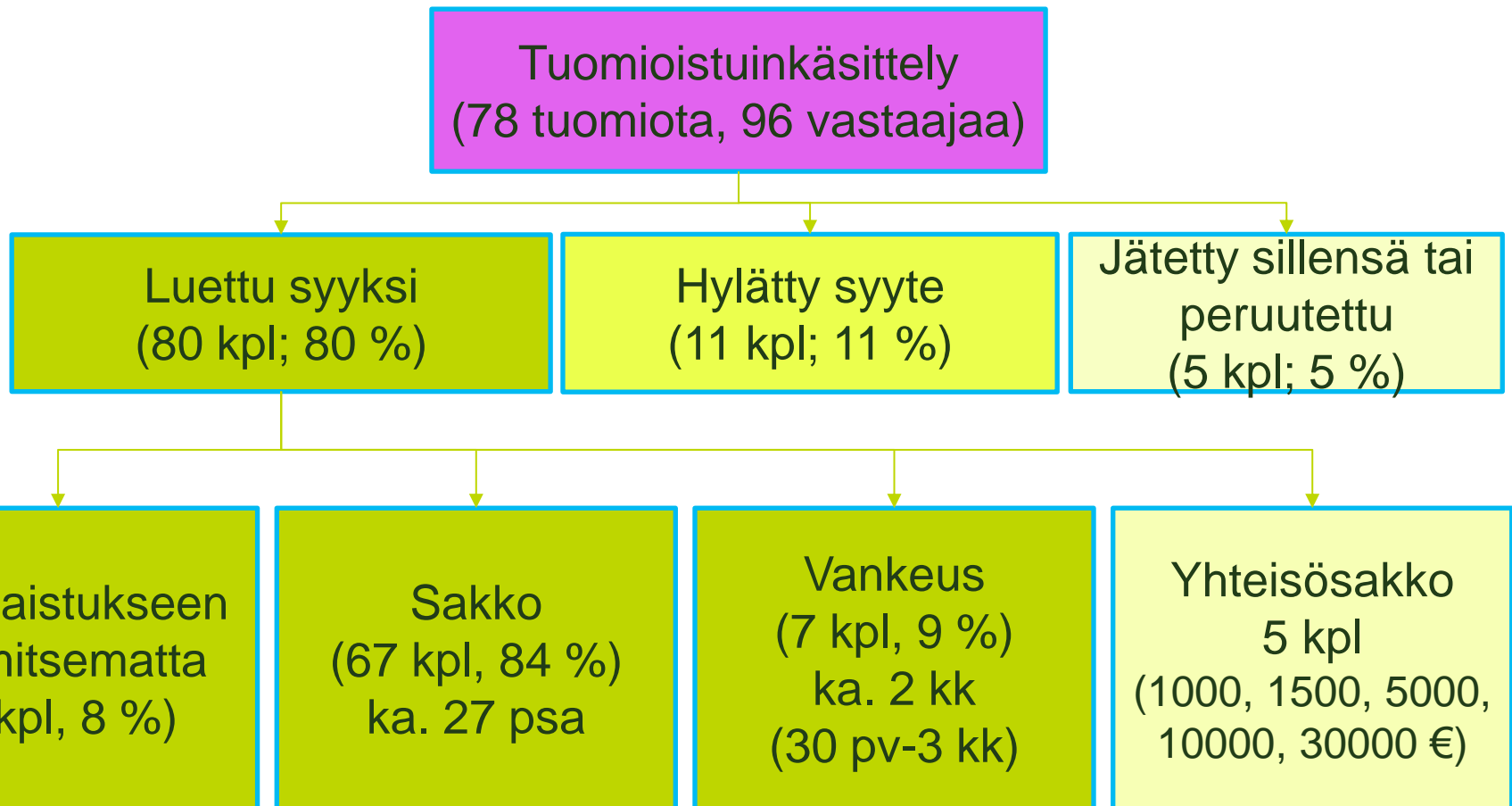
- Tilastointiperusteet poikkeavat:
- Syyttäjän asia (diaari): tapaus (yksittäinen teko) – voi olla lukuisia, epäilty – voi olla lukuisia
- Tuomio (diaari, päätös): vastaaja (voi olla lukuisia, myös yhteisösakon vastaaja), teko (voi olla lukuisia)
- Eiliset syyttäjän tilastot tapauslukumääriä, ei syyttäjän (diaari)asioiden lukumääriä
- Eiliset tuomiotiedot tapausmääriä (Tilastokeskus tilastoi tekoina)
- Tässä tarkastelussa tuomioistuimessa vireillä olleet syytteet ja niistä annetut tuomiot, joissa ollut 1- 31 tekoa kussakin sekä vastaajittain annetut rangaistukset

2013 Käräjäoikeudessa ensi asteena tuomitut vastaajittain (huomioitu HO:n ratkaisut)

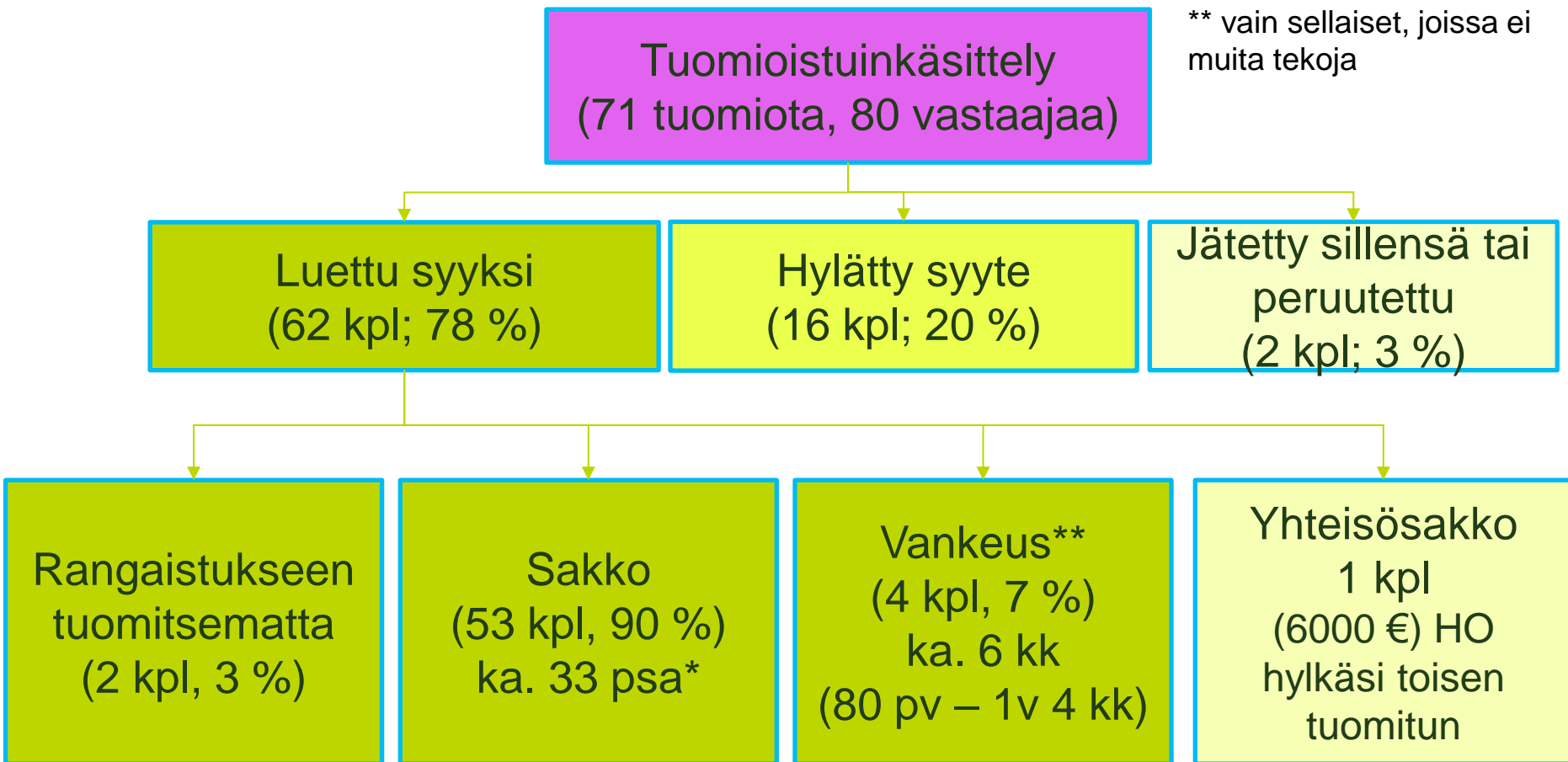
Yhdessä syyteasiassa myös kaksi virkamiestä syytettynä tuottamuksellisesta virkavirheestä. Rangaistuksena varoitus. Lisäksi 5 vankeustuomiota, joissa muita tekoja.

2014 Käräjäoikeudessa ensi asteena tuomitut vastaajittain (huomioitu HO:n ratkaisut)

Yksi asia koski vain rikoshyödyn menettämistä, kun teko vanhentunut.

2015 Käräjäoikeudessa ensi asteena tuomitut vastaajittain (huomioitu HO:n ratkaisut)

Lisäksi 3 vankeustuomiota, joissa muita tekoja.

*Vain täysi-ikäisten tuomitut huomioitu keskiarvoon.

2016 Käräjäoikeudessa ensi asteena tuomitut vastaajittain (huomioitu HO:n ratkaisut, jotka annettu)

Tuomioistuinkäsittely
(52* tuomiota, 80 vastaajaa)

*vain osa rakentamisrikkomuksista
** vain sellaiset, joissa ei muita tekoja

Luettu syyksi
(59 kpl; 74 %)

Hylätty syyte
(18 kpl; 23 %)

Jätetty sillensä tai peruutettu
(3 kpl; 4 %)

Rangaistukseen tuomitsematta
(1 kpl, 2 %)

Sakko
(52 kpl, 95 %)
ka. 27 psa*

Vankeus**
(2 kpl, 4 %)
ka. 2,5 kk
(2kk-3 kk)

Yhteisösakko
5 kpl
(5000, 20000,
20000, 50000,
300000 €)

Lisäksi 4 vankeustuomiota, joissa muita tekoja.

*Vain täysi-ikäisten tuomit huomioitu keskiarvoon.

Tuomiot 2013-2016 rikosnimikkeittäin (huomioitu annetut HO tuomiot)

		Vankeus	Pituus	Sakko	Määrä (psa)	Ka	Mediaani (psa)	Ei rang.
Törkeä ympäristön turmeleminen		1	11 kk*					
Ympäristön turmeleminen	2013	14 (2)	2-8 kk	16	20-70	32,3	25	1
	2014	6	1-3 kk	22	10-80	39,1	40	2
	2015	2 (2)	2-3 kk	18	12-80	47,9	50	1
	2016	2 (3)	2-3 kk	24	1-90	51,3	50	1
Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen				0				
Ympäristörikkomus		(1)		29	5-80	24,5	20	3
Rakennussuojelurikos		1	1 kk	6	15-40	29,0	30	
Luonnonsuojelurikos		2	80 pv, 1 v 4 kk	18	20-70	42,3	40	
Metsärikos				2	15	15,0	15	
Ympäristönsuojelulain rikkominen				8	7-60	18,0	11	2
Merenkulun ympäristönsuojelulain rikkominen				1	20	20,0	20	
Jätelain rikkominen		(1)		24	6-40	20,1	15	
Vesilain luparikkomus				5	5-25	17,0	20	2
Maa-ainesrikkomus				5	15-40	26,0	30	
Metsärikkomus				1	16	16,0	16	
Rakentamisrikkomus (osa haettu)				12	5-30	15,4	12,5	
Rakennussuojelurikkomus								1
Muinaismuistorikkomus				2	40-50	45,0	45	
Luonnonsuojelurikkomus				15	8-40	21,9	20	

KO tuomiot 2013 syytenimikkeet

Päästöt maahan, veteen, ilmaan	19	Törkeä ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristön turmeleminen	14
		Ympäristörikkomus	1
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	3
Aluspäästö	1	Ympäristön turmeleminen	
Maa-ainesten ottaminen, osittain päästö	0		
Jätteen varastointi / asiaton käsittely	16	Törkeä ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristön turmeleminen	7
		Ympäristörikkomus	4
		Jätelain rikkominen	4
Jätteiden kv. kuljetus (vaarallisten aineiden kuljetus)	3	Ympäristön turmeleminen ja VAK	3
Maatalous	3	Ympäristön turmeleminen	2
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	1
Metsätalous	2	Metsärikos	2
Vesirakentaminen / -hankkeet			
Rakentaminen	1	Rakentamisrikkomus	
Muinaismuistot ja rakennussuojelu	5	Rakennussuojelurikos	3
		Rakennussuojelurikkomus	1
		Muinaismuistorikkomus	1
Luonnonsuojelu	6	Luonnonsuojelurikos	3
		Luonnonsuojelurikkomus	2
		Ympäristön turmeleminen	1
	56		

KO tuomiot 2014 syytenimikkeet

Päästöt maahan, veteen, ilmaan	6	Ympäristön turmeleminen	5
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	1
Aluspäästö	1	Merenkulun ympäristönsuojelulain rikkominen	
Maa-ainesten ottaminen, osittain päästö	5	Ympäristön turmeleminen	1
		Maa-ainesrikkomus	2
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	1
		Menettämisseuraamusvaatimus	1
Jätteen varastointi / asiaton käsittely	31	Törkeä ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristön turmeleminen	14
		Ympäristörikkomus	5
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	1
		Jätelain rikkominen	10
Jätteiden kv. kuljetus (vaarallisten aineiden kuljetus)	2	Ympäristön turmeleminen ja VAK	
Maatalous	2	Ympäristörikkomus	1
		Ympäristönsuojelulain rikkominen	1
Metsätalous	3	Metsärikkomus	2
		Rakentamisrikkomus	1
Vesirakentaminen / -hankkeet	5	Ympäristön turmeleminen	2
		Vesilain luparikkomus	3
Rakentaminen	7	Rakentamisrikkomus	
Muinaismuistot	1	Rakennussuojelurikos	
Luonnonsuojelu	10	Luonnonsuojelurikos	7
		Luonnonsuojelurikoksen yrityk	1
		Luonnonsuojelurikkomus	2
	73		

KO tuomiot 2015 syytenimikkeet

Päästöt maahan, veteen, ilmaan, luvaton toiminta	12	Ympäristön turmeleminen	7
		Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristörikkomus	4
Aluspäästö	1	Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen	
Maa-ainesten ottaminen, osittain päästö	1	Ympäristön turmeleminen	
Jätteen varastointi / asiaton käsittely	23	Törkeä ympäristön turmeleminen (jäte)	1
		Ympäristön turmeleminen	12
		Ympäristörikkomus	2
		Jätelain rikkominen	8
Jätteiden kv. kuljetus (vaarallisten aineiden kuljetus)	6	Ympäristön turmeleminen ja VAK	3
		Vaarallisten aineiden kuljetusrikos	3
Maatalous	2	Törkä ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristön turmeleminen	1
Metsätalous	2	Metsärikkomus	1
		Rakentamisrikkomus	1
Vesirakentaminen / -hankkeet	4	Ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristörikkomus	1
		Vesilain luparikkomus	2
Rakentaminen	3	Rakentamisrikkomus	
Muinaismuistot ja rakennussuojelu	2	Rakennussuojelurikos	1
		Varkaus	1
Luonnonsuojelu	12	Luonnonsuojelurikos	10
		Luonnonsuojelurikkomus	2
	68		

KO tuomiot 2016 syytenimikkeet (5 ei lainvoimaisia)

Päästöt maahan, veteen, ilmaan, luvaton toiminta	12	Törkeä ympäristön turmeleminen	2
		Ympäristön turmeleminen	9
		Ympäristörikkomus	1
Aluspäästö	0		
Maa-ainesten ottaminen	5	Törkeä ympäristön turmeleminen	1
		Ympäristön turmeleminen	3
		Maa-ainesrikkomus	1
Jätteen varastointi / asiaton käsittely	20	Ympäristön turmeleminen	11
		Ympäristörikkomus	4
		Jätelain rikkominen	5
Jätteiden kv. kuljetus (vaarallisten aineiden kuljetus)	1	Ympäristön turmeleminen ja VAK	1
Maatalous	2	Ympäristön turmeleminen	2
Metsätalous	0		
Vesirakentaminen / -hankkeet	2	Ympäristön turmeleminen	1
		Vesilain luparikkomus	1
Rakentaminen	1	Rakentamisrikkomus	1
Muinaismuistot ja rakennussuojelu	2	Muinaismuistorikkomus	1
		Rakennussuojelurikos	1
Luonnonsuojelu	7	Luonnonsuojelurikos	5
		Luonnonsuojelurikkomus	2
	52		